

ÖYKÜLERLE ATASÖZLERİ

Söz kulağa Yazı uzağa

HABİB
- BEKTAS -

tudem

ÖYKÜLERLE ATASÖZLERİ

Söz kulağa
Yazı uzağa

HABİB
-BEKTAS-

ÖYKÜLERLE ATASÖZLERİ SÖZ KULAĞA YAZI UZAĞA

© 2014, Tudem Eğitim Hizmetleri San. Tic. A.Ş.
1476/1 Sok. No:10/51 Alsancak-Konak/İZMİR

YAZAR: Habib Bektaş
RESİMLEYEN: Mert Tugen
EDİTÖR: Ayşegül Utku Günaydın
DÜZELTİ: Hülya Dayan

BASKI VE CİLT: Ertem Basım Yayın Dağıtım San. Tic. Ltd. Şti.
Eskişehir Yolu 40. Km. Başkent OSB 22. Cadde No:6 Malıköy/Ankara
Tel: 0 312 284 18 14

Birinci Baskı: Ocak 2015
Sekizinci Baskı: Haziran 2017 (5000 adet)
(İlk yedi baskı toplam 43.000 adet)

ISBN: 978 - 9944 - 69 - 943 - 3
Yayınevi sertifika no: 11945
Matbaa sertifika no: 16031

Tüm hakları saklıdır. Bu yayının hiçbir bölümü, telif hakkı sahibinin önceden yazılı izni olmaksızın tekrar üretilemez, bir erişim sisteminde tutulamaz, herhangi bir biçimde elektronik, mekanik, fotokopi, kayıt ya da diğer yollarla iletilemez.

ÖYKÜLERLE ATASÖZLERİ

Söz kulağa
Yazı uzağa

HABİB
-BEKTAŞ-

 tudem

Habib Bektaş

Manisa'nın Salihli ilçesinde doğdu. Türkiye'de ve Almanya'da şiir, öykü, roman ve tiyatro oyunu türünde birçok kitabı yayımlandı. İnkılap Roman Ödülü'ne değer görülen *Gölge Kokusu* adlı romanı *Eylül Fırtınası* adıyla Atıf Yılmaz tarafından sinemaya uyarlandı. Türk Dil Derneği Ömer Asım Aksoy Ödülü'ne değer görülen romanı

Cennetin Arka Bahçesi Yunancaya çevrilerek Atina'da yayımlandı. Türkiye'de ve Almanya'da oyunları sahnelendi. 2005 yılında Yüksel Pazarkaya ile Almanya'da Sardes Yayınevi'ni kurdu. 2009 yılına kadar faaliyet gösteren yayınevi, Haldun Taner, Gülten Akın, Necati Tosuner, Semih Poroy gibi çağdaş Türk yazar ve sanatçıların eserlerini yayımlamıştır. Yazar, Erlangen ve Salihli'de yaşamaktadır.

Tudem Yayınlarından Çıkan Kitapları:

Öykülerle Atasözleri: Söz Kulağa Yazı Uzağa (öykü)

Öykülerle Deyimler: Uzun Lafın Kısası (öykü)

Bakboklar 1 (roman)

Tombik Balık Mutluluk Peşinde (roman)

Tombik Balık Denizler Hepimizin (roman)

Delidolu Yayınlarından Çıkan Kitapları:

Dedemin Cenneti (öykü)

Kaybolmasınlar Diye (öykü)

Ben Öykülere İnanırım (öykü)

Cennetin Arka Bahçesi (roman)

Gâvur İmam'dan Çakır'ın Romanına (roman güncesi)

Gölge Kokusu (roman)

Ön Söz

Atasözleri dilimizin yüzyıllar öncesinden gelen birikimini ve zevkini yansıtan kalıplaşmış sözlerdir. Kültürün ve yaşayışların aktarıcısı olmakla birlikte bir dilin rengidir. Deneyimlerin ve kültürün aktarılmasında dolayısıyla toplumsal hafızanın oluşmasında da atasözlerinin büyük önemi vardır. Bu kitapta atasözleri özgün ve çağdaş öykülerle anlatılıyor! Kitapta yer alan her bir kısa öyküde hem farklı dünyalara ve yaşantılara yolculuk edeceksiniz hem de bu özgün öykülerin kurgusu arasına yerleştirilmiş atasözlerinin bağlam içinde kullanılmasına tanık olacaksınız. *Öykülerle Atasözleri: Söz Kulağa Yazı Uzağa*, Homeros'tan Murat Orhon Arıburnu'na, mitolojiden sözlü kültürün zenginliklerine, bu kültürün beslendiği kaynaklara sırtını yaslayan bir çalışma. İçinde bolca deyim, deyiş ve yerel söyleyişler yer alıyor.

Bu kitabın çok önemli bir özelliği daha var: Her öykünün sonunda yer alan etkinlikler bölümü, genç okurların dilimizin zenginliklerini keyif alarak öğrenmelerini sağlamak amacıyla hazırlandı. Bu etkinlikler yoluyla atasözlerinin bağlam içinde kullanımını öğrenilerek önerilen farklı etkinliklerle her yaşta okur, keyifli ve kaliteli zaman geçirebilecek. Kitabın en sonun-

da yer alan “Atasözlük” ise bütün öykülerde geçen atasözlerinin anlamlarını içeriyor. En önemli özelliği ise sözlüğün de bu kitabın yazarı tarafından kaleme alınması yani özgün olması. Bu nedenle sözlükte zaman zaman yazarın kişisel yorumlarını veya önerilerini de okuyabileceksiniz.

Bu kitabı, diğer atasözleri kitaplarından ayıran bir özelliği de mizahı, nükteyi, zaman zaman absürdü de içinde barındıran içeriğiyle salt genç okurlara değil, yetişkinlere de hitap etmesi. *Söz Kulağa Yazı Uzağa*, özgün hikâyeleri, sözlüğü ve sınıf etkinlikleri bölümlerinin yanı sıra çok değerli genç bir çizer olan Mert Tugen tarafından resimlendi. Öykülerin taşıdığı mizahi unsurları özgün çizimleriyle yansıtarak metinlere farklı bir boyut kattı. Bu kitabın devamı olan *Öykülerle Deyimler: Uzun Lafın Kısası* da yine kültürümüzün ve dilimizin önemli bir parçası olan deyimlere eğlenceli bir bakışla yaklaşmamızı sağlıyor. Birbirini tamamlayan bu iki kitabın birlikte okunmasını tavsiye eder keyifli bir okuma deneyimi yaşamanızı dileriz.

İçindekiler

Adil Padişah	9
Midas'ın Sırrı	22
Açma Sırrını Dostuna, O da Söyler Dostuna	28
Kazıkçı Cafer Ağa Meydanı	33
Utanırlar Köyü	39
Ağzın Karnından Büyük Olmasın.....	44
Varyemez Tahsin Ağa.....	48
Değirmenci	54
Karşılaşma.....	59
Makasın Marifeti.....	67
Çilingir.....	72
Müteahhit	78
Davul Dengi Dengine Diye Çalar	85
Keloğlan Hekim Olunca	91
Baba ve Çocukları	100
Geveze.....	107
İki İstek	112
Hamile Erkek Tavşan	121
Dost	127
Umut Fakirin Ekmeği	131
Tembel Oğlan	136

Emanet At	142
Komşuluk	146
Hortlak	152
Kısmetinde Ne Varsa Kaşığında O Çıkar	158
Fettan Fadime.....	163
Güneş Balçıkla Sıvanmaz	171
Akıl Akıldan Üstündür	176
Adsız	181
Aç Gözlü Midas.....	185
Mantı	190
Paça Islanmadan Balık Tutulmaz	193
Ek:	
Atasözlük	201

Adil Padişah

Vakti zamanında çok uzak bir ülkede yüceler yücesi bir padişah yaşarmış. Padişah milleti yalnız yaşamaz ki! Sarayında bir sürü askeri varmış. Askerleri komutanları, hizmetkârları, aşçıları, bahçıvanları, hamamcıları ve sarayda görevli bildik bilmedik bir insan topluluğunu da unutmamak gerekir.

Bu padişahın çok adil olduğu söylenirmiş. O kadar adilmiş ki, kimsenin kimseye hakkı geçsin istemezmiş. Başka birçok ülkede padişahlar için “yüce, haşmetli, cen-gâver, büyük, güçlü” gibi sıfatlar kullanılırken, bizim padişaha halkı sadece “adil padişahımız” dermiş.

Padişah öyle zenginmiş ki, hazineleri için ayrı bir saray yaptırmış. Kendi yaşadığı sarayı kırk bin yiğit koruyorken, hazinelerinin bulunduğu sarayı yüz kırk bin yiğit korurmuş. İşte bu zengin padişahın toprakları Çini Maçın'den¹, Zümrüdüanka² kuşunun yaşadığı Kaf Dağı'nın ardına kadar uzanmış.

1 Çin ve Çin'in güney kısmı.

2 Masallarda adı geçen ve Kaf Dağı'nda yaşadığına inanılan büyük bir kuş. Simurg olarak da bilinir.

Uzun sözün kısası, bizim padişahın her şeyi varmış. Malı, mülkü, parası... Her şeyi diyorsak, o ülkenin insanların bildiği, gördüğü her şey.

Söz ettiğim ülkenin insanları padişahlarıyla çok övünürmüş. Başka ülkelerden gelen insanları gördüklerinde şöyle derlermiş:

“Yüce padişahımızın her şeyi vardır. Ne mutlu bize!”

“Yüce padişahımızın hazineleri yaşadığımız dünyayı on kez satın alır. Biz mutlu olmayalım da kim olsun?”

“Yüce sultanımızın topraklarını bir uçtan öteki uca geçmeye bir ömür yetmez! Bu büyük bir saadettir! Bize

bir şey söyleyin, yeryüzünde olup da padişahımızın sahip olmadığı. Söyleyemezsiniz! Çünkü padişahımızın her şeyi vardır, her şeyi. Bizim padişahımız yiğittir, cömerttir. *Beylik vermekle, yiğitlik vurmakla* demezler mi?

Yüce sultanımızın dünyalar güzeli bir eşi var, adı da Mahinur Sultan. Ne mutlu bize! Yüce padişahımızın ay parçası gibi bir kızı, yiğit bir oğlu var, ne mutlu bize! Ama bunlar önemli, övünülecek şeyler değildir. Kıvancımız, mutluluğumuz padişahımızın adil olmasından kaynaklanır.”

Halkın söyledikleri zaman zaman padişahın kulağına gidermiş. Halkın, padişahları için övünerek söylediği, *Beylik vermekle, yiğitlik vurmakla* sözü de yayılmış da yayılmış. Padişah bu atasözü ile ilgili olarak şunu demiş: “Söylenişi, duyuluşu güzel bir atasözü bu. Lakin içeriğine pek katılmıyorum. Bu tür atasözleri eski dönemlerde yaşamış insanların beklentilerine denk düşüp hayatlarını kolaylaştırmış olabilir. Ama bana kalırsa eski dönemlerde de, günümüzde de vurmakla, kırmakla hiçbir sorun çözülüyor.”

İşte böyle şeyler konuşulmuş o ülkede. Halk mutluymuş. Padişahlarından daha mutlu bir insan olmadığını düşünüp övünürlermiş. Lakin iş onların bildiği gibi değilmiş. O ülkenin padişahı bırakın mutlu olmayı, sanki bir zindanda yaşıyormuş. Öyle bir derdi varmış ki geceleri sabahlara kadar gözüne uyku girmiyor, kara kara düşünüyormuş.

Neyse lafı uzatıp pirimiz Yunus Emre'ye karşı mahcup olmayalım: “Az söz erin yüküdür / Çok söz hayvan yüküdür.”

Adil padişahın derdi nedir, diyecek olursanız, bunu henüz ben de bilmiyorum. Çünkü derdini kimselere söylemiyormuş.

Uzun kış gecelerinin birinde Mahinur Sultan, eşinin yanına sokulmuş.

“Sevgili kocacığım,” demiş, “*Derdini söylemeyen derman bulamaz.* Ne olur söyle derdini.”

“Sağlığınla ilgiliyse hekimbaşına danışalım.

Varlığınla ilgiliyse veziri azamla istişare edelim.³

Ailemizle ilgiliyse ay parçası kızımızı, yiğitler yiğidi oğlumuzu çağırıp onlarla konuşalım. Sen ki bir cihan padişahısın. Söyle, ne olur konuş.”

O zaman padişah acı acı gülmüş, “Benim derdimin devası yoktur Mahinur’um; gözümün ışığı, gönlümün sultanı, ne yapalım, ben böyle azap içinde hayatımı sürdüreceğim,” dedikten sonra şunları eklemiş: “Siz beni anlayamazsınız, zira *baş yastığı baş derdini bilmez!*”

Mahinur Sultan kocasının bu tutumuna bir parça kızarmış ama ne yapsın! İnsanın eşi dahi olsa koskoca cihan padişahına bir şey söylenmezmiş ki!

Günlerden bir gün yine üzgün üzgün tahtında oturmuş padişah. Mahinur Sultan ne yapsın, eşidir; üzüm

3 Danışmak.

üzüm üzülen, süzüm süzüm süzülen kocasının yanına varıp şöyle seslenmiş:

“Sevgili padişahım, canım kocacığım, gel sözümü dinle, derdine derman arayalım. Ne dersin?”

Padişah şöyle bir düşünmüş. Sonra da ağır ağır konuşmuş:

“Sevgili karıcığım, benim derdimin dermanı yoktur!”

“Aaa, öyle şey olur mu hiç,” demiş Mahinur Sultan: “*Dert gezmiş, derman beraber gezmiş.*”

İşte o zaman padişah eşine hak vermiş. “Peki karıcığım, söyleyeceğim,” demiş. “Ama önce aile içinde çözmeye çalışalım bu sorunu.”

Padişahın karısı pek sevinmiş. Ve hemen aile bireyle-rini bir araya getirmek için çalışmaya başlamış.

Bir gün sonra padişah, eşi Mahinur Sultan, kızı ve oğlu divanda buluşmuşlar.

Padişah, vezirini dışarı çıkarmış. “Hadi,” demiş, “bugün izinlisin.” Muhafızlarını da uzaklaştırmış yanından. Eşi Mahinur Sultan’ı yanına oturtmuş. Kızı ile oğlunu da karşısına almış. Hiç kimse konuşmadığı için de herkes birbirinin yüzüne bakarmış.

Mahinur Sultan bakmış ki kimse konuşmuyor, lafın önüne düşmüş:

“Ey dünyanın en adil padişahı, biricik eşim, nedir senin derdin? Bilmez misin ki *duvarı nem, insanı gam*

yıkar. Haydi, söyle derdini. Söyle de derman arayalım. Derdin dünya malıyla ilgiliyse, değmez. Zira *sağlık varlıktan yeğdir*. Yok, özünle, canınla ilgiliyse, canımız kurban olsun sana. Yeter ki konuş gönlümün hükümdarı, konuş ki elimizden ne geliyorsa yapalım.”

O zaman padişah şöyle bir doğrulmuş. Uzun uzun düşünmüş. Hafifçe öksürmüştü. Sonra da şunları söylemiş:

“Mahinur Sultan, kıymetlim, sevgili kızım, sevgili oğlum, sağ olun, iki cihanda berhudar olun. Ata dediniz, beni saydınız, derdimi sordunuz, artık söyleyeceğim.”

Durup biraz düşünmüş. Sonra sürdürmüştü:

“Söyleyeceğim ama nasıl? Benim bu derdim çocukluğumdan bu yana sürer gider. Kimselere söyleyemem.”

Artık kızı dayanamamış:

“Padişah babacığım, hadi, söyleyeceksen söyle artık,” demiş. “Vallahi çok sıkıldım.”

Padişah şöyle bir bakmış kızına.

Aynı şeyi bir başkası söyleseymiş, vay hâline. Ama söz konusu biricik kızı olunca, akan sular dururmuş. Gözlerini hafifçe yummuş ve şöyle düşünmüş: Beni seven insanlar topladılar başıma. Benim için üzürlüler. Derdimin ne olduğunu bilmek isterler. Ben de naz etmeyeyim artık, çünkü *çok naz âşık usandırır*.

“Dinleyin öyleyse,” demiş:

ÖYKÜLERLE ATASÖZLERİ

Söz kulağa Yazı uzağa

**Dilimizin yüzyıllar
öncesinden gelen birikimini yansıtan
atasözleri, Habib Bektaş'ın kaleminden özgün
ve çağdaş hikâyelerle dile geliyor!**

Söz Kulağa Yazı Uzağa, sınıf etkinlikleriyle, özgün çizimleri ve kitabın sonunda yer alan sözlüğüyle genç okurların dilimizin zenginliklerini keyif alarak öğrenmeleri için hazırlandı. Habib Bektaş'ın seçilen her atasözü için yazdığı özgün öykülerden oluşan kitap, içinde bolca deyim, deyiş, yerel söyleyişe de yer veriyor.

Homeros'tan Murat Orhon Arıburnu'na, mitolojiden sözlü kültürün zenginliklerine, bu kültürün beslendiği kaynaklara sırtını yaslayan çalışmada bağlam içinde kullanılan atasözleri, dilin zenginliklerine kapı aralarken genç okurlar için akılda kalıcılığı kolaylaştırıyor.

RESİMÇİLER: HERT TÜDEM

ISBN: 978-9944-69-943-3

9 789944 699433

www.tudem.com